

Povinnost k náhradě škody v případě schválení dohody o vině a trestu

17.5.2023 - Kamila Abbasi | Ústavní soud ČR

Ústavní soud, Brno, TZ 43/2023

III. senát Ústavního soudu (soudce zpravodaj Vojtěch Šimíček) zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 11. 2022, č. j. 6 To 61/2022-7854. Rozhodnutím byla porušena práva stěžovatelů zakotvená v čl. 36 odst. 1 a v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Stěžovatelé jsou právnická a fyzická osoba. Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 20. 7. 2022 schválil dohody o vině a trestu, které uzavřeli státní zástupce a oba stěžovatelé jako obžalovaní. Trestná činnost spočívala zjednodušeně uvedeno v tom, že úředníci Energetického regulačního úřadu byli vědomě uvedeni v omyl tím, že jim stěžovatelé úmyslně nepravdivě uvedli údaje ohledně zprovoznění celkového instalovaného elektrického výkonu fotovoltaické elektrárny („FVE“) a nepravdivého uplatnění navýšeného instalovaného výkonu. Tímto jednáním stěžovatel získal pro stěžovatelku (společnost) neoprávněné zvýhodnění v podobě lepší výkupní ceny platné ještě pro rok 2010, a to pro celé období garantované podpory. Na základě uvedených nepravdivých údajů stěžovatel rovněž zajistil, aby provozovatel regionální distribuční soustavy začal vyplácet uvedené FVE státní dotace ve formě zelených bonusů, a to na základě vyúčtování a vykazování neuskutečněných dodávek elektrické energie z obnovitelných zdrojů. Dále stěžovatelem páchaná trestná činnost spočívala v tom, že za stěžovatelku (jako její jednatel) požádal o úvěr a takto získané prostředky měly být určeny pro dostavbu první a druhé etapy výstavby FVE, byť v době žádosti o úvěr byly uvedené etapy již dokončeny a stěžovatel od začátku věděl, že takto z úvěru získané finanční prostředky ve výši 20 mil. Kč použije právě na výstavbu třetí etapy s plánovaným navýšením instalovaného výkonu. Jednání stěžovatelů bylo právně kvalifikováno jako zločin podvodu, za který byl oběma uložen peněžitý trest a stěžovateli současně trest zákazu činnosti. Poškození byli se svými nároky odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních. O odvolání poškozené České republiky - Ministerstva průmyslu a obchodu rozhodl vrchní soud ústavní stížností napadeným rozsudkem tak, že rozsudek krajského soudu částečně zrušil a uložil stěžovatelům zaplatit poškozené na náhradě majetkové škody dané částky.

Ústavními stížnostmi, které Ústavní soud spojil ke společnému řízení, se stěžovatelé domáhali zrušení rozsudku vrchního soudu s tím, že jím měla být porušena jejich ústavně zaručená práva. V rámci dohod o vině a trestu, které byly uzavřeny mezi stěžovateli a příslušným státním zástupcem, byli poškození se svým nárokem zcela odkázáni na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. V rámci obou dohod o vině a trestu je totiž vysvětleno, že výši škody nebylo možno určit. Podle stěžovatelů vrchní soud nepřipustně zrušil rozsudek krajského soudu a rozhodl znovu o náhradě škody.

Ústavní soud stěžovatelům vyhověl a rozhodnutí vrchního soudu zrušil. Obsahem obou dohod o vině a trestu bylo totiž prohlášení viny a souhlas stěžovatelů s tím, že se všichni poškození odkazují s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Mezi stranami dohody o vině a trestu tedy nedošlo k nalezení shody na výši škody a současně skutkový stav neumožňoval, aby výši škody na základě něj určil soud sám. Konkrétně totiž byly první dvě etapy FVE uvedeny do provozu zcela v souladu se zákonem a trestní řízení se týkalo pouze etapy III. FVE má ale pouze jeden elektroměr, a škodu proto bylo možno určit jen odhadem, a to tak, že činí nejméně 10 mil. Kč. Je tedy zřejmé, že takový odhad pro účely řízení o náhradě škody nelze použít, jelikož je nutné škodu určit

přesně, přičemž toto zkoumání by neúměrně prodloužilo trestní řízení.

Ústavní soud uvedl, že podstatou právního institutu dohody o vině a trestu je dohodnutý kompromis mezi obviněným a státním zástupcem. Obsahem takové dohody je doznání obviněného, že spáchal skutek, který je mu dáván za vinu, výměnou za dohodnutý mírnější trest. Obsahem dohody je i rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Soudu je v řízení o schvalování dohody o vině a trestu přenechána role určité „pojistky“, že sjednaná dohoda je v souladu se zákonem, je správná a vyjadřuje pravou a skutečnou vůli obviněného, který ji sjednal s plnou znalostí všech důsledků s ní spojených.

Ústavní soud již opakovaně vyslovil, že zůstává-li výše škody způsobená trestnou činností do značné míry sporná, musí být o eventuální povinnosti obviněného ji uhradit rozhodnuto až v rámci civilního řízení, kde k dané otázce bude prováděno odpovídající dokazování a kde bude dán jak obviněnému, tak poškozenému náležitý prostor se k otázce náhrady škody vyjádřit. Za situace, kdy není výše škody součástí dohody o vině a trestu a ani skutkový stav není spolehlivě prokázán, nemůže soud obviněnému uložit povinnost k náhradě škody. Takový postup by představoval porušení práva obviněného na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny, jako se tomu stalo v projednávané věci Ústavním soudem. Vrchní soud bude proto muset v dané věci rozhodovat znovu, vázán právním názorem Ústavního soudu.

<https://www.usoud.cz/aktualne/povinnost-k-nahrade-skody-v-pripade-schvaleni-dohody-o-vine-a-trestu>